

Metin Doğantimur Evi

Emre Kishalı

Marmara ilçesi, Merkez Mahallesi	İnşa dönemi / yılı: 19. yüzyıl
GPS: 40°35'06.4''K 27°33'11.7''D	Mevcut durumu: Metruk
Tescil tarihi ve numarası: Bursa KTVKKBK 15.1.1996 - 4904	Mülkiyet durumu: Özel mülkiyet

Tarihçe

Kitabesi bulunmayan yapı, malzeme, dış cephe, süsleme ve benzer örnekleri dikkate alınarak 19. yüzyıla tarihlendirilebilmektedir. Mübadele sonrasında, adada uzun bir süre muhtarlık yapmış olan Mustafa Toksöz ve çocukları kuşaklar boyu bu evde ikamet etmişlerdir. Yerelden edinilen bilgilere göre 1950'li yıllarda evin ahşap kaplama cephe düzenlemesi onarım görmüştür. 1970-80'li yıllarda ise evin kuzey cephesine betonarme

ek yapılmıştır. 2010-2015 arasında tamamen terk edilmiş olan ev günümüzde Metin Doğantimur'un mülkiyetindedir.

Mimari

Metin Doğantimur Evi Marmara Denizi'ne kuşbakışı uzaklığı yaklaşık 21,5 m'dir. Bina'nın doğusu ve batısında bitişik yapılar bulunmaktadır. Kuzeyde ise bahçe olarak nitelenebilecek boş bir alan yer alır.

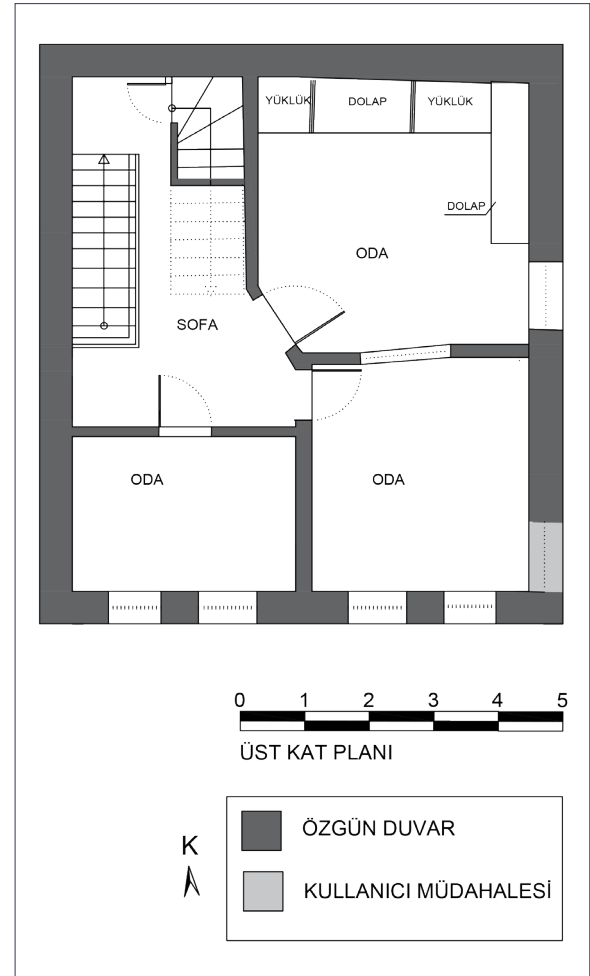
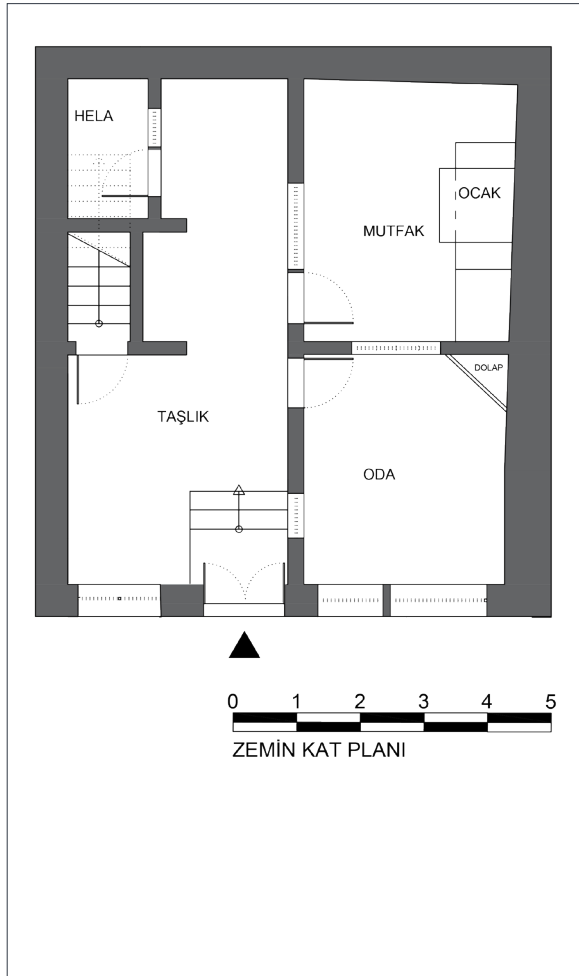
Fig. 1: Genel görünüm

Yapı; zemin, birinci kat ve ikinci kattan oluşmaktadır (Fig. 1). Bitişik nizam olduğu için, güney ön cephenin tamamı, doğu ile batı cephelerin bir kısmı görülmektedir. Zemin katta iki kanatlı ahşap bir kapı ve kapının iki yanında farklı boyutlarda iki kanatlı ahşap pencereler yer almaktadır. Birinci kat ve ikinci katın tamamı kademeli olarak dışarıya doğru çıkma yapmaktadır. Yaklaşık 40 cm çıkma yapan birinci katta 1x2 oranlarda dört adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. İkinci kat ise yine kademeli olarak 40 cm çıkma yapar ve yine 1x2 oranlı dört adet ahşap giyotin pencereye sahiptir. İki katın giyotin pencereleri boyut ve orta dikey kayıt düzeni olarak farklılık göstermektedir.

Sivil mimarlık örneğinin bitişğinde bulunan tek katlı yapıdan dolayı doğu cephenin yalnızca birinci ve ikinci kat bölümleri görülmektedir (Fig. 2). Sıvalı olan cephenin birinci katında bir adet, ikinci katında ise iki adet iki kanatlı ahşap pencere yer alır. Çıkmanın bu yöne bakan sıvasız ahşap bölümünde ise benzer şekilde 1x2 oranlarında ahşap

giyotin pencere vardır. Bu cepheden yapının kuzey bölümünde yapılan betonarme ek takip edilebilmektedir. İkinci kat seviyesinde görülebilen batı cephede herhangi bir pencere açıklığı yoktur.

Zemin kattaki giriş kapısı taşlığa (3,4x5 m) açılmaktadır. Taşlığın doğusunda cepheye yakın bölümde kare bir penceresi bulunan bağdadi duvar ile ayrılmış bir oturma odası (3,1x3,7 m), kuzeyinde bir iç sofa ve ona açılan mutfak ve tuvalet bulunmaktadır. Mutfakta özgün ocak elemanı ve çatıya kadar devam eden baca yer alır. Merdiven, taşlığın kuzeybatısında mekândan ahşap bir kapı ile ayrılmıştır. Rıht yüksekliği 20 cm olan basamakların boyutları yaklaşık 27x92 cm'dir. Kuzey yönde basamaklarla çıkılan merdiven güney yönde dönüş yaparak birinci kata erişimi sağlar (Fig. 3). Birinci katta dış sofa ve ona açılan üç farklı oda bulunmaktadır. Odaların boyutları yaklaşık 3~3,5x3,5~4,0 m'dir. Birinci kattaki odalardan ikisi güney cepheye bakmaktadır.

İkinci kata erişim sağlayan merdivenler zemin katla benzer şekilde, mekandan ahşap bir kapı ile ayrılmıştır. Birinci kat ve ikinci kat planları aynıdır fakat çatı ağır hasarlı olduğu ve kısmi göçme meydana geldiği için ikinci katın plan düzeni gözlem yoluyla incelenmiştir ve ölçü alınamamıştır (Fig. 4).

Mutfak, banyo ve giriş holünden oluşan betonarme ek ikinci kat seviyesinde yer alır. 1970'li yıllarda yapılan söz konusu düzenleme sonrasında kuzey cepheye eklenen demir kapı ile yapıya ikinci bir giriş sağlanmıştır. Betonarme düzenleme orijinal planda bozulma ve hasara yol açmıştır.

Genel itibarıyla yapım tekniği incelendiğinde güney cephe subasman seviyesine kadar moloz taş yığmadır. Güney cephenin batıya yakın bölümünde ahşap ile kapatılmış bir açıklık bulunmaktadır. Moloz taş duvarlar üzerine ahşap kirişler yapının zemin kat döşeme sistemini göstermektedir. Zemin kat sıvalı olmasına rağmen, malzeme kaybının olduğu bölümlerde ahşap karkas arası taş ve

dolu tuğla sistemi görülebilir. Bu bölümde taşıyıcı sistem elemanları boyutlarına dair ölçüler alınmıştır. Cephe kenarında bulunan daireysel ana dikmenin çapı 15 cm'dir. Ara dikmelerin cephe üzerinden görülen boyutu ise 12 cm olarak ölçülmüştür. Payanda ve ara kiriş boyutu ise sırasıyla 12 ve 6 cm'dir. Birinci ve ikinci kat taşıyıcı sistemi üzeri yalı baskı ile kaplanmış ahşap karkastır. Duvarların iç yüzeyleri bağdadi tekniği ile tamamlanmıştır. Kısmi olarak görülen doğu ve batı cephelerde ahşap karkas üzerinde kerpiç sıva bulunmaktadır. Sonradan eklenen betonarme bölüm ise ıslak hacimleri barındırmaktadır.

Alan çalışması esnasında zemin katta bulunan ahşap tavanın ölçüleri de alınmıştır. Her iki yanında 1,5 cm profil genişliği olan 4 cm genişliğindeki ahşap çitalar 16 cm aralıklarla çıkılarak tavan düzeni oluşturulmuştur. Çıkımları destekleyen eliböğründeler ahşaptır. Yapı, alaturka kiremit örtülü kırma çatıya sahiptir.

Fig. 2: Doğu cephesi

Fig. 3: Birinci kat merdivenleri

Güncel Durum

Yapının kullanılmamasından kaynaklanan bozulmalar ve strüktürel sorunlar görülmektedir. Özellikle çatının kısmi olarak göçmesi, ikinci katın yağmur, kar sularına ve rüzgâr etkisine karşı açık olması, yapıya acil müdahale yapılmasını gerektirmektedir. Çatının dış etkilere karşı korunmasız olması, genel olarak iyi durumda bulunan zemin ve birinci kat için tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca yapı içerisinde, duvarlarda sıva çatlakları ve malzeme kaybı görülmektedir. Döşemelerde çatı elemanlarının hasar görmesinden dolayı çökmeler oluşmuştur. Yalı baskısı ahşap kaplama cephelerde, ana girişin bulunduğu mekânın tavanı ile çıkma yapan bölümleri destekleyen ahşap eliböğründelerde malzeme kaybı saptanmıştır.

Risk Değerlendirmesi ve Öneriler

Yapının özellikle ikinci kat seviyesindeki çökme bina üzerinde yoğun basınç oluşturmakta

Fig. 4: Hasar görmüş ikinci kat ve çatı

ve beden duvarlarında tahribe yol açmaktadır. Acil önlem olarak bu seviyede karkas güçlendirme uygulanmalıdır.

Doğusunda bulunan Cumhuriyet Dönemi'nde inşa edilmiş olan Ender Konserve Fabrikası'na ait dükkân yapısı, söz konusu sivil mimarlık örneğinin tarihçesi hakkında ipuçları vermektedir. Fabrikanın sahiplerine de hizmet veren konutun yanında kurulan bu dükkanın da anı, belge ve mimari değerleri bulunmaktadır. Her iki bina bir bütün olarak değerlendirilmeli ve koruma kapsamında bütünlüklü olarak projelendirilmelidir.

Yapının içindeki dolap, ocak, mutfak eşyaları vb. gibi kültür varlıkları dikkat çekmektedir. Adanın sosyal hayatına ve yaşantısına ait belgeler sunan bu eşyalar da mimari doku ile değerlendirilmelidir.